

Arbejdsmarkedsudvalget
Folketinget, Christiansborg,
1240 København K.

att. Udvalgsformand Erling Bonnesen
Udvalgssekretær Mette Hansen

Arbejdsmarkedsudvalget
AMU alm. del - Bilag 276
Offentligt

D. 01.07.06

Efter aftale med Erling Bonnesen tilsendes Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg Netværkets ansøgning til Satspuljen 2007 mv.

I løbet af August vil undertegnede kontakte udvalget for at anmode om et foretræde vedr. ansøgningen.

Venlig Hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter Gulstad".

Peter Gulstad
konsulent og leder
Præstedammen 6,
8544 Mørke
tlf. 26 75 24 68

Ansøgning til Satspuljen for finansår 2007- 2010

FORMÅL:

Folketing og ministerier har specielt i perioden 2005 /2006 lanceret en række nye lovgivninger og indsatsområder, der er tænkt til at sikre et fremtidigt velfærdssamfund og i relation hertil at kunne forbedre de reelle muligheder for nedenstående målgruppe. Netværket-DHI ønsker at medvirke hertil ved at gennemføre et udviklingsprojekt, der sikrer at personer med særlige behov får en "reel chance" for et godt medborgerskab. Udviklingen af modeller og metoder vil foregå i relation til mulighederne i de nye initiativer og ikke mindst i relation til velfærdsreformen og de nye kommunale strukturer. Resultater, erfaringer og anbefalinger fra Netværket-DHI's tidligere arbejde vil være udgangspunktet for det helhedsorienterede udviklingsarbejde, der må og skal til, hvis vi virkelig har intentioner om at give målgruppen en reel chance for at kunne indgå som en del af den arbejdskraft, arbejdsmarkedet har så stor brug for, og som målgruppen har et stort ønske om at blive en del af.

Baggrund:

Den 1. september 2005 afleverede Netværket-DHI den afsluttende rapport ved den planlagte høring i Fællessalen på Christiansborg.

Overdragelsen af rapporten skete til formanden for Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg Erling Bonnesen i overværelse af 130 høringsdeltagere.

Vi blev på høringen opfordret til at give realistiske bud på, hvordan vore resultater og anbefalinger vil kunne indgå i det aktuelle arbejde med at gøre arbejdsmarkedet og erhvervsuddannelserne mere rummelige, samt medvirke til at de nye kommuner og regioner får mulighed for at påtage sig et reelt og konkret ansvar for personer med særlige behov. Herunder at sikre målgruppen muligheder for at få reelle uddannelser og en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Flere indlæg gjorde os også opmærksomme på, at vore erfaringer og anbefalinger i høj grad matcher nogle af de udmeldinger, der er kommet fra Velfærdskommissionen og Globaliseringsrådet. KL, repræsenteret ved Borgmester Jørn Lehmann Petersen, fremhævede, at det vil være meget nødvendigt, at få inddraget DHI's resultater og anbefalinger i det kommunale udviklingsarbejde, der forestår med strukturreformerne.

De politiske og lovgivningsmæssige tiltag, der er sket i foråret 2006 har ikke gjort udfordringerne mindre for målgruppen. De har i høj grad brug for, at blive sikret den optimale vejledning og rådgivning med baggrund i deres ønsker, realkompetencer og potentialer. I forhold til at udarbejde de individuelle ressource / dialog- job og uddannelsesplaner forestår der kommunerne et meget stort udviklingsarbejde, som de generelt giver udtryk for ikke at være godt nok "klædt på" til at klare. Her ud over kræver en optimal indsats en stor viden om de mange muligheder, og disse kræver en koordineringsindsats i forhold til den enkelte unge og arbejdsmarkedet, uddannelse og den sociale sikring, der nødvendigt for at kunne gennemføre den individuelle udviklingsproces. Det er i dette arbejde Netværket-DHI har sin force og vil være den oplagte katalysator, der får den optimale udvikling til at ske, med baggrund i tidligere erfaringer på området.

Samfundets ønsker for målgruppen:

- Ungdomsuddannelse til alle
- Genindførelse af mesterlæren
- Uddannelse og job i stedet for kontanthjælp
- Flere i Job – og hurtigere ud på arbejdsmarkedet
- Bedre vilkår for socialt udstødte
- Bedre vilkår for handicappede
- Frit valg for svage grupper
- Strukturereform med større kommuner og regioner
- Fortsat velfærd
- Virksomheders sociale engagement

Ovenstående har medført at der er taget initiativer til følgende indsatsområder og Lovgivninger: "En ny chance for alle"

- "På kanten af arbejdsmarkedet"
- "Nye veje til arbejde"
- "Det rummelige arbejdsmarked".
- "Alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse" (95 % i 2015)
- Mesterlære
- Sikring af et treårigt tilbud om ungdomsuddannelse til personer med særlige behov
- Velfærdsreform

Vi ønsker at kunne tage politikernes opfordringer og velfærdssamfundets udfordringer op, og sender derfor denne ansøgning til folketingets arbejdsmarkedsudvalg og satspuljeudvalget.

Delmål:

- at supervisere på alle aktørniveauer i arbejdet med at sikre personer med særlige behov de optimale muligheder for at blive integreret og fastholdt på arbejdsmarkedet.
- at arbejdsmarkedet bliver bevidste om denne målgruppe som en reel arbejdskraft, og de potentialer målgruppen besidder.
- at medvirke til, at det danske samfund kan fastholde og udvikle velfærden
- at supervisere ungdomsuddannelserne/erhvervsuddannelserne således at de bliver i stand til at matche målgruppens og arbejdsmarkedets ønsker for individuelle kompetencegivende ungdomsuddannelser.

Målgruppe "Personer med særlige behov":

Fælles for alle er, at de ikke har kunnet profitere af det traditionelle uddannelsessystem, og på en eller anden måde ikke har kunnet opnå samfundets "blå stempel"! Det drejer sig bl.a. om bogligt svage, socialt utilpassede unge, fysisk – og psykisk udviklingshæmmede, samt socialt utilpassede unge af anden etnisk herkomst end dansk.

Indsatsens struktur og indhold:

Med baggrund i resultaterne og anbefalingerne fra projekt Netværket-DHI's udviklingsarbejde de seneste tre år, ønsker netværket i fremtiden at kunne supervisere alle aktørniveauer, således at alle, der har medansvaret for at forbedre livsvilkårene for målgruppen, i endnu højere grad kan medvirke til en positiv videreudvikling af indsatsen.

Som det flere gange blev fremhævet under høringen, vil det være meget vigtigt, at få erfaringerne implementeret og videreudviklet i relation til de netop iværksatte store strukturændringer i samfundet, da kommuner, amter og kommende regioner generelt ikke vil være gearede til at forestå og gennemføre de nødvendige aktiviteter. I relation til de mange nye initiativer og lovgivninger på

området hersker der efter vor opfattelse stor usikkerhed i forhold til, hvem der skal støtte disse aktiviteter og ikke mindst hvem, der har ansvaret for en individuel helhedsorienteret indsats, der sikrer job, uddannelse og et godt socialt liv. Derfor er det påkrævet, at uddannelsesinstitutioner, virksomheder, kommuner og regioner etablerer et stærkt og positivt samarbejde, der involverer alle parter i udviklingen af den optimale indsats. DHI har de erfaringerne og kvalifikationer, der skal til for at kunne supervisere disse organisationer, således at konkrete og realistiske samarbejdsrelationer kan etableres.

DHI vil være i stand til at arbejde med den nødvendige fleksibilitet, således at de samarbejdsparter, der måtte have behov for speciel viden, vil kunne opnå denne sideløbende med, at modeller for samarbejdet etableres omkring den ønskede indsats. Det handler om at få etableret det rette match mellem den unges ønsker og potentialer, arbejdspladsens ønsker kombineret med hertil svarende individuelle og kompetencegivende uddannelser.

Udviklingsprojektet vil arbejde med at udvikle metoder og modeller indenfor følgende områder:

- Et rummeligt arbejdsmarked med et socialt engagement, hvor virksomhedens behov og ønsker for kompetencer matches målgruppens muligheder og ønsker.
- Udviklingen i forhold til Globalisering hvor målgruppen også medtænkes. Globaliseringsrådet peger meget kraftigt herpå bl.a. ved at fremhæve udviklingen af erhvervsuddannelserne, således at der er plads til den mindre boglige gruppe. I forbindelse hermed nævnes etablering af "en ny mesterlære", kortere uddannelsesforløb, individuelle erhvervsuddannelser mm.
- Etablering af relevante kompetencegivende ungdomsuddannelser for målgruppen, når Staten har ansvaret for uddannelserne og kommunerne får ansvaret for det sociale liv/ den sociale støtte, for vejledning og etablering af relevante jobs.
- At den enkelte får en individuel udviklingsplan baseret på en ressource- og jobprofil og herefter sikres den uddannelse, han har brug for, og som matcher den arbejdsplads/praktikplads, han har tilknytning til.
- At så mange som muligt får et godt medborgerskab, så de kan tage medansvar for såvel egen som samfundets udvikling. Den danske velfærd er afhængig af, at så få personer som muligt er på overførselsindkomster.
- At "lukke" de huller, der er, og i de næste år vil fremkomme ved de store reformer, der følger i kølvandet på etableringen af nye kommuner og regioner. På nuværende tidspunkt har vi allerede erfaret, at der er områder, hvor målgruppen ikke er medtænkt i reformerne, hvilket vil medføre en række barrierer i forhold til, at støtte målgruppen i udviklingen mod et aktivt medborgerskab i stedet for at efterlade dem i stor passivitet med sygdom, kriminalitet etc. til følge.

Projektorganisationen vil blive etableret, således at den kan varetage flg.:

- konsulent og superviseringsopgaver:
 - o til aktører, der arbejder med strukturreformen
 - o i forbindelse med udviklingen af relevante helhedsorienterede tilbud til målgruppen i samarbejde med kommuner og regioner (En ny Chance ...) mm.
 - o i forbindelse med at etablere individuelle udviklingsplaner, ressource- og jobprofiler
 - o ved etablering af praktik- og jobs i virksomheder med relationer til det rummelige arbejdsmarked og virksomhedernes sociale engagement. Forhold, der matcher den unges ønsker og udviklingspotentiale med virksomhedens ønsker og tilbud.
 - o etablering af relevante, individuelle uddannelsestilbud i de eksisterende ungdomsuddannelser (primært EUD og AMU-uddannelser), herunder etablering af planer for individuelle erhvervsuddannelser
- afholdelse af relevante temadage og konferencer med fokus på ny forskning, ny lovgivning, nye samfundsmæssige tendenser.

- oprettelse af database der indeholder relevante oplysninger om alle de erfaringer og forskningsresultater, der findes på området. Oplysningerne stilles til rådighed for alle interesserede, herunder Regering, Folketing og Ministerier. DHI påtager sig gerne opgaver for disse organisationer i relation til det lovgivende arbejde.
- en organisation, hvor interesserede kan henvende sig, og modtage nyhedsinformationer, deltage i udbudte konference og temadage, få konsulentbistand til udvikling af eksisterende og nye tiltag for målgruppen i relation til lovgivninger på området og i relation hertil etablere en form for advokatur for målgruppen.

Såvel fasttilknyttede konsulenter som eksterne medarbejdere vil tage sig af opgaverne alt efter karakter, indhold og sted.

Forventninger:

- at den superviserende organisation vil kunne medvirke til, at den individuelle og nødvendige indsats for målgruppen bliver intensiveret, således at de opnår et godt medborgerskab og medvirker til egen forsørgelse, og at den del af målgruppen, der udelukkende er på overførselsindkomst, derved vil blive reduceret med mere end 50 %.

Budget for varetagelse af opgaverne.

Der etableres et sekretariat (gerne som selvejende organisation eller i relation til en sådan), med 2 faste konsulenter og sekretær (½ årsværk), hvor det desuden vil være muligt, at trække på eksterne konsulenter med stor erfaring fra DHI's udviklingsarbejde.

Der udbydes konferencer og temadage hvert år. Minimum en landsdækkende konference pr. år, der gør status over de opnåede resultater, samt et temamøde i hver region med et nyt tema hvert sted.

Et overslag over forventede udgifter i en udviklingsperiode på 4 år:

Opgave / år	2007	2008	2009	2010	Total
Sekretariat - fysiske	75.000	80.000	80.000	85.000	320.000
Kontorhold	75.000	80.000	80.000	85.000	320.000
IT mm.	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Medarbejdere	1.200.000	1.225.000	1.250.000	1.275.000	4.950.000
Frikøb af medarbejdere	330.000	330.000	330.000	330.000	1.320.000
Transport & møder	150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
Konferencer & temamøder	150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
Evaluering	75.000	75.000	150.000	150.000	450.000
Revision mm	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
I alt	2.155.000	2.190.000	2.290.000	2.325.000	8.960.000

Ad. Sekretariat.	Husleje el mm.
Ad. Kontorhold	Papir, telefon, porto mm.
Ad. IT	Hardware / software – etablering og vedligehold af hjemmeside
Ad. Medarbejdere	2 faste konsulenter samt ½-tids sekretær
Ad. Frikøb	10 medarbejdere á 1 månedes eksternt udviklingsarbejde i lokalområdet.
Ad. Transport og møder	Afholdelse af div. koordinerende og Infomøder samt transport i forbindelse m. projektaktiviteter.
Ad. Konferencer mm.	En landsdækkende konferencer samt et temamøde i hver region pr. år
Ad. Evaluering	Til løbende procesevaluering samt ekstern evaluator (evt. CABI)
Ad. Revision	Der etableres en aftale m. BDO

Med venlig hilsen

Jørn Lehmann Petersen

Borgmester Broager Kommune
Formand for Netværket-DHI

Peter Gulstad

Daglig leder og koordinator
Netværket-DHI
Vesterport 3, 4. sal
8000 Århus C

Mail: gulstad@adslhome.dk

Mob. 2675 2468

Der medsendes: DHI's anbefalinger og konklusioner

Formål "Netværket-DHI"

Formålet med Netværket er, at give de deltagende institutioner, organisationer og virksomheder optimale muligheder for at indgå i et konstruktivt samarbejde, hvor man drager nytte af hinandens erfaringer, og hvor man tilskyndes til at implementere de nyeste resultater fra forskning og almen praksis. Det er ligeledes et mål for netværksdeltagerne, at de kan blive inspireret til aktivt at medvirke ved opbygning og videreudvikling af lokale, tværsektorale netværk. Dette mhp. på at styrke integrationen af unge med særlige behov på arbejdsmarkedet – under begrebet "Det rummelige Arbejdsmarked"!

Fokusområder for netværksdannelsen

- Samarbejde med kommuner og regioner om konkrete indsatsområder, der
- Sikrer målgruppen en plads på det rummelige arbejdsmarked, gennem rummelighed i
- Uddannelserne. Indsatsen skal iværksættes af eksisterende og godkendte organisationer.
- Samarbejde på tværs af faglige og organisatoriske skel.
- Koordinering af indsatsen så ressourcospild udgås!
- Udnytter hinandens ressourcer, der hvor ekspertisen findes!
- Udvikle og lære i et fællesskab, således at det kommer målgruppen til gode!
- Inddrage alle relevante samarbejdsparter herunder arbejdsmarkedets parter!
- Tage udgangspunkt i den enkeltes kompetencer og færdigheder.
- Sikre en kvalitativ opfølgning af indsatsen.

Medlemmer af bestyrelsen for Netværket-DHI :

- ❖ Jørn Lehmann Petersen, Borgmester Broager Kommune. (formand)
- ❖ Jørgen Christensen Leder EGU Københavns Kommune (næstformand)
- ❖ Ole Lauth, Egmont Højskolen.
- ❖ Billy Nøttrup, Team Ravning,
- ❖ Svend Skov, Hjørring Seminarium
- ❖ Annette Jönsson, Køge Handelsskole
- ❖ Jørgen Schlander, Grennessminde Taastrup
- ❖ Peter Gulstad, koordinator Netværket-DHI

Følgende organisationer deltager i Netværket-DHI

Vejle kommunale Ungdomsskole v/ Hans Mosegaard, Connie Bertelsen

Egmont Højskolen, Hou v/ Ole Lauth og Eva Christensen

Produktionshøjskolen i Svendborg v/ Kjeld Rommerdah og Lisbeth Wiborg

Grennessminde Taastrup v/ Lise Terp Kristiansen og Jørgen Schlander.

EUC Lolland v/ Hel Carsten Toft Nielsen

EGU og Ungdomsvejledningen, Københavns kommune v/Jørgen Christensen og Charlotte Østrup.

Team Ravning v/ Trille Nikolajsen. Billy Nøttrup

Hjørring Kommune og Hjørring Seminarium v/ Grethe Lind Jacobsen og Svend Skov.

Give Uddannelsescenter v/ Lene Nygaard, Karsten Juhler

Køge Handelsskole v/ Annette Jönsson og Hanne Andresen

Båring Højskole v/ Erik Buck og Mette Skjold

EUC Midt v/ Kurt Thomsen og Bjarne Theut

Resumé og anbefalinger

1. Resumé

Den forskningsbaserede udredning

I kapitel 1 er redegjort for den store udfordring, det danske samfund står over for. Her ved 1/5 af unge gennemfører ikke en ungdomsuddannelse. Det kunne man stadig tage roligt for 30 år siden, men i takt med at arbejdsmarkedet er under kraftig forandring, bliver det mere og mere vanskeligt at klare sig uden uddannelse. Restgruppen forstås i dette perspektiv som den andel af de unge, der ikke gennemfører en uddannelse, men som ikke af den grund er uimodtagelig for uddannelse. Ofte er der imidlertid tale om et sammenfald af flere uheldige omstændigheder, som til sammen indebærer, at der skal gøres en særlig indsats for, at disse unge tager imod en ny chance.

I kapitel 2 skitseres forholdsvist kort de steder, der tilbyder unge en ny chance. Kapitlet viser bredden i de skoler og institutioner, der har været tilknyttet netværket. De spænder lige fra ungdoms- og handelsskoler samt produktions- og højskoler til erhvervsuddannelse, træningsskoler og formidlingscentre. Desuden har et seminarium deltaget aktivt i netværket.

Det er pointen i kapitlet, at forskellene til trods har institutioner formået at udfolde en helhedsorienteret indsats på deres eget grundlag. Baggrunden skal findes i det netværk for Den Helhedsorienterede Indsats, som gennem en bred vifte af aktiviteter, inspiration, kurser og uddannelse har sørget for, at hver institution har kunnet bevare sin selvstændige profil, samtidig med at den helhedsorienterede indsats har været en gennemsyrende tendens.

Kapitel 3 indkredser målgruppen for den helhedsorienterede indsats. En væsentlig pointe i denne udredning er at efterlyse en rimelig fornuft og omtanke i forbindelse med karakteristikkene af de unge. De fleste unge er i stand til at gennemføre en hel eller delvis ungdomsuddannelse, selv om diagnoser og 'fordomme' burde tilsige det modsatte. Forklaringen er dels, at de unge skal være endog meget slemt ramte for at komme "uden for pædagogisk rækkevidde", og dels at de unge forandrer sig i mødet med de tilbud, der rummes i en helhedsorienteret indsats. Det kan konstateres, at målgruppen viser sig i stand til at udvikle kompetencer i samspil med den indsats, netværkets institutioner lægger for dagen.

I kapitel 4 konkretiseres denne indsats i form af overbegrebet en kompetencefremmende pædagogik. Pædagogikken bygger på, at målgruppen dels har brug for en anderledes slags skole end folkeskolen eller de traditionelle ungdomsuddannelser og dels har brug for anderledes voksne, der tør bruge deres personlighed i arbejdet med de unge (her kaldet "ordentlige voksne"). Gennem kapitlet vises eksempler på, hvordan netværkets institutioner har arbejdet med målgruppen som led i forberedelserne til enten at komme i gang med en uddannelse eller bide sig fast på arbejdsmarkedet. Institutionerne tager på den ene side et vidtgående individuelt hensyn til den enkelte unges kompetencer og drømme og bygger på den anden side deres pædagogik op omkring "det-kan-nytte-princippet".

Overgangen til arbejdsmarkedet er behandlet i kapitel 5. Med udgangspunkt i en kort historisk skitsering af ændringerne på arbejdsmarkedet vises, at der ganske vist findes mange incitamenter og muligheder, men at disse ikke anvendes af sig selv. Det forudsætter en særlig indsats, hvis de ændrede betingelser skal kunne matches af de unge. Indsatsen består på den ene side af faglig, social og personlig kompetenceudvikling som generel forberedelse af de unge, mens den på den anden side består i en mere speciel forberedelse, direkte møtet på netop de virksomheder og arbejdspladser, som ved fælles indsats mellem ung, vejleder og virksomhed kan komme inden for rækkevidde. At finde de rigtige steder er ikke nemt – både unge og arbejdspladser må først lære at afstemme deres forventninger; heri indgår vejledere og mentorer med særlige opgaver. Den tætte kontakt mellem vejleder på skolen og mentor på arbejdspladsen er den ene side af medaljen; den anden består i at kunne trække på det familiære bagland på en sådan måde, at også familierne aktiveres i bestræbelserne på at skaffe de unge arbejde. Desuden eksisterer der fortsat barrierer mellem forskellige administrationer, som på godt og ondt viser rækkevidden i opgaven.

Endelig rundes i kapitel 6 af med konklusioner på den gennemførte udredning. I konklusionen opsummeres endnu engang betydningen af, at målgruppen er heterogent sammensat. Det indebærer, at man må afholde sig fra enkle forklaringer. "Netværkets unge" er unge, der er ramt af flere risikofaktorer og negative hændelser. Det medfører, at indsatsen kræver tid og ro for at kunne lykkes. Store vanskeligheder fjernes ikke i et snuptag. Derefter fokuseres på indsatsen i netværkets institutioner, hvor der er særlig grund til at fremhæve: helhedsorientering, opbygning af bæredygtige relationer mellem unge og voksne, betydningen af at få den unge i gang samt et

optimistisk menneskesyn. Når det derefter gælder arbejdsmarkedet, viser udredningen, at mange former for brobygning mellem skole og arbejdsplads er en gangbar vej: praktik, vekseluddannelse, etablering af et særligt arbejdsmarked for de mindst ressourcestærke af de unge ser ud til at være virksomme midler. Indsatsen til trods findes der stadig en række barrierer af personlig, institutionel og strukturel art. En mulig løsning kan findes i strukturelle reformer: retten til en ungdomsuddannelse til alle unge, forbedringer i samspillet mellem forskellige typer lovgivning og administration, (videre)uddannelse af lærere og pædagoger samt mentorordninger.

2. anbefalinger

På baggrund af udredningen anbefales følgende til videre faglig og politisk diskussion og opfølgning:

- Et af de største problemer for unge med særlige behov er knyttet til tilskudslovgivning og administrative forhold ("kassetænkning"). Et radikalt brud med de hidtidige former for benspænd systemer imellem vil være at indføre princippet om at lade pengene følge den unge.
- En af de bedste måder at finde udveje på for den enkelte unge er at arbejde helhedsorienteret, dvs. at etablere et samarbejde mellem alle relevante parter (den unge selv, DHI og samarbejdspartnere på skoler og virksomheder) i forhold til den enkeltes muligheder med udgangspunkt i en individuel handleplan. Det er også nødvendigt med stærk sammenhæng i vejledning af den enkelte unge i rejsen ud i samfundet, gerne således at den samme vejleder følger den unge indtil hun/han har etableret sig i voksenlivet.

Derefter præsenteres de anbefalinger, der udspringer af udredningen:

1. Vedr. uddannelser

Det er afgørende for samfundets sammenhængskraft, at alle unge tilbydes en uddannelsesgaranti. Unge, der optages på en ungdomsuddannelse, skal have garanti for at kunne gennemføre den.

Nedenstående elementer angår særlige forhold, der skal tilpasses de unge med særlige behov.

- a. Vejledningen er afgørende og må derfor styrkes. Om det sker i form af flere ressourcer eller mere fokus på unge med særlige behov, vil tiden vise. For at styrke vejledningen skal vejledernes indsigt i de unges situation og muligheder øges. Efteruddannelse af vejledere inden for de nyoprettede UU-centre forekommer nødvendig i forhold til unge med særlige behov.
- b. Undervisning og læring må bygges op i form af elevcentrering, individuel hensyntagen og differentiering på små hold og støttet i form af sociale og faglige mentorordninger samt demokratisk medbestemmelse. Dette kan indebære, at såvel de faglige som de sociale og personlige kompetencer fremmes hos de unge ud fra deres egne perspektiver. Nedsættelse af klassekvotienterne på erhvervsuddannelserne til mindst samme niveau som gymnasierne (28 i stedet for 40) er en minimal forudsætning for, at erhvervsuddannelse kan gennemføres af unge med særlige behov. Realkompetence-vurderinger bør ligeledes spille en større rolle.
- c. Praksisorientering i forhold til uddannelse af unge med særlige behov er et "must" – det være sig i forhold til at "få greb om de unge" via praktiske aktiviteter, til at relatere undervisningen til de unges situationer og endelig til åbningen mellem skolegang og arbejdsliv.
- d. Uddannelserne synes med fordel at kunne bygges op i form af 'moduler' eller mindre bidder, der på den ene side viser fremgang for den unge selv og på den anden side åbner for, at en hel ungdomsuddannelse kan sammenstykkedes af moduler.
- e. Meritmulighederne mellem de forskellige typer ungdomsuddannelse er vigtig. Ungdomsuddannelserne tager sig for unge med særlige behov ud som et stort og uoverskueligt marked. Det bør erstattes af et systematisk tilbud, muligvis organiseret

- i form af regionale Centre for Ungdomsuddannelse (CUU), der samordner de forskellige typer (gymnasium, teknisk skole, produktionsskole og andre), koordinerer en målrettet unge-indsats for at få flest mulige med og også kan påtage sig udviklingsarbejde i stil med det, Netværket DHI har været foregangsmand for.
- f. Etableringen af sådanne Centre kan indebære nye og anderledes tilbud til unge uden uddannelse i alle landets kommuner
 - g. "Efterværn", dvs. systematisk og personlig opfølgning, er nødvendig for den mindst ressourcestærke del af de unge med særlige behov.

2. Vedr. arbejdsmarked

Det er lige så afgørende, at nutidens unge – som bliver fremtidens arbejdskraft – tilbydes en beskæftigelsesgaranti. Det vil signalere, at der er brug for alle unge, der kan og vil, og det vil ligeledes signalere, at offentlige og private virksomheder er deres ansvar voksent..

- a. Globalisering betyder ikke, at alle skal have universitetsuddannelse. Der vil fortsat eksistere mange slags funktioner og produktioner, som kan varetages kompetent af unge med særlige behov.
- b. Det rummelige arbejdsmarked er hverken en ren myte eller en total realitet. Mange virksomheder har allerede gjort en markant indsats og påtaget sig forpligtelser i forhold til de nævnte unge. Det er fortsat vigtigt at styrke den regionale indsats og skabe sammenhæng mellem det lokale uddannelsesudbud og arbejdsmulighederne. Det er lige så vigtigt at styrke indsatsen på den enkelte virksomhed med faglige mentorer, som både støtter den unges faglige oplæring og følger vedkommendes personlige og sociale udvikling.
- c. En styrkelse af håndværkeruddannelserne – herunder den moderniserede mesterlære - for unge med særlige behov kunne bl.a. finde sted i form af omfordeling af AER-midlerne til de arbejdspladser, der stiller praktikpladser eller voksenlærlingekontrakter til rådighed.

- d. Praktikpladser og skolepraktik bør fortsat udvides. Ca. 10.000 unge mangler i dag en praktikplads. Som allerede nævnt kan der i en periode ydes særlige tilskud til praktikpladser gennem AER
- e. Der arbejdes mange steder i netværket og med det samarbejdspartnere på utraditionelle måder. Hvorfor ikke følge tråden op med at udvikle unge som banebrydere for ”grøn” niche- eller hovedproduktion?
- f. Unge med særlige behov har mulighed for at få særlige opgaver i produktionen – f.eks. i den første fase efter indtræden på arbejdspladsen.
- g. Virksomhedernes sociale ansvar bør styrkes i forhold til regionens unge, uden at det ender som stavnsbinding.
- h. Virksomhederne bør tage større hensyn til den ændrede arbejdsorientering blandt unge, således at jobfunktionerne indeholder udfordringer og selvbestemmelse.